

Çocuk ve Namaz

Ömer Seyfettin'in 'İlk Namaz' hikayesi yanında Fazıl Hüsün Dağlarca'nın 'Çocuk ve Allah' şiirini okumayanımız var mıdır ? "Ve her şeyden ve her şeyden sonra / Bu eller miydi Allah'a açılan!" mısralarında Dağlarca kendi içindeki çocukluğunu konuşturur. Hemen her birimizin bu türden çocukluk anıları hafızalarımızın unutmadığı ve özlemle andığı geçmiş aziz hatıralardır. Oyunlar, yaramazlıklar, ilk mahalle mektebi ve ilkokul sıraları, ilk namazlar bu kabildendir.

Köyümüzde mescidin olmadığı yıllardı. Komşularımız yatsı ve teravih namazı kılmak için bizim eve gelirlerdi. İftar sonrası yatsıya doğru evimiz mahalle insanı ile dolar, bir gulgule giderdi. Yatsı ezanı okunur, ardından misafir odasına kocaman halı serilir, babam imam olarak öne geçer ve köy halkı iki-üç sıra halinde saf tutardı. Biz çocuklar en arka safta yerimizi alırdık. Ara sıra gülme nöbetine tutulur, hem büyüklerimizle namaz kılar hem de arka safta çocukça safiyane duyguların tadını çıkarırdık! Serde çocukluk olunca büyüklerin anlam dünyasındaki ciddiyeti yakalayabilmek kolay değildi elbette. Yıllar sonra köylü, mahalle ortasında bir mescit yaptı. Kadrolu bir imam hatip tayin edildi. Orası günde birkaç vakit de olsa erkeklerin namaz için bir araya geldiği, gündelik konuları muhavere ettiği, bazen mescit önünde taze çayları sohbetle demledikleri bir yer oldu. Çocuklar, görerek öğrenmiş. Bu açıdan mahalle çocukları, büyüklerinden gördüklerini hayatlarına adapte ederdi.

Dedemin namazları farklı idi. İtikadı sağlam biri olarak yaşadı. Namaza durduğunda farklı bir âleme geçiş yapardı adeta. Uzun kış gecelerinde mahalle ortasında çeşmeye kadar gider, soğuk su ile abdestini alır, eve gelir ve teheccüd namazı kılar. Tesbihi elinde, dilinde Yunus'tan ilahilerle seher vakitlerini uyanık geçirirdi. Hüsne Abu dediğimiz yaşlı teyzemiz ise erenlerden biri idi. Bazen vecd haline bürünür, kulağı hep ezanlarda yaşardı. Çok eski zamanlarda evlerde saatlerin, köylerde hoparlörlerin olmadığı dönemlerde namaz vakitlerini anlayabilmek için güneş ve ayın hareketlerini takip edermiş. Bazen ise içinde yaşadığı ahşap ev namaz vakitleri geldiğinde kendiliğinden sallanır, namaz vaktinin girdiğini ona haber verirmiş. Ben on beşli yaşlarımda iken bana böyle anlatmıştı.¹

Bir Mayıs günüydü. Öğlen sonrası çocuk halimle köydeki tarlamıza gitmiş, hayvanları otlatmışım. İkinci sonrası onları köyümüzün hemen ilerisinde dereye götürüp sulamışım. Orada derenin şırl şırl akan temiz suyundan (göz suyu) su içmiş, abdest almış ve ikinci namazı için küçük bir çimenliğe yönelmişim. Etrafıma baktım. Kimsecikler yok... Hafif rüzgâra şırl şırl akan derenin su sesi ve ormandaki kuşların cıvıltıları eşlik ediyordu. Hayvanlar sularını içmiş ve salına salına ev yolunu tutmuşlardı. Onların o manzarasının insana güzel görüldüğünü Kur'an haber verir. (Nahl Suresi, ayet 6). Çimenler üzerinde secdeye vardığımda toprak ve çimen kokusu ne kadar hoştu! Çocukluğumda namaza dair unutamadığım güzel bir sahne idi benim için.

¹ Dedem ve Hüsne Abu ile ilgili bilgi için bkz. Ahmet Çapku, *Orada Bir Köy Var Uzakta [Bir Köy Monografisi]*, İstanbul 2019, Kayıhan Yay., sf. 71-78, 96-101.

İlçeye okumaya gitmiştim ilkokul sonrası. Babamla beraber şehrin camilerine giderdik. Özellikle sabah namazları daha maneviyatlı olurdu. Yaşlı insanlar bir iki saf tutar, imam efendi güzel sesiyle namazın her bir rekatinde Kur'an'dan yaklaşık bir sayfa kadar okurdu. Namaz sonrası Haşr Suresi'nin son ayetlerini okumak mutad idi. Namaz sonrası cami avlusunda tokalaşırlar (musafaha), hal ü hatır sorarlardı birbirilerine. Çocuk olmam itibarıyla hemen hepsi de bana sevgilerini gösterirlerdi.² Fırınlardan taze ekmek alıp evlerine öyle giderlerdi. Özellikle sabah namazına müdavim olanların birbirilerine muhabbetlerinin daha derunî olduğunu yıllar sonra farketmiştim diyebilirim.

Yahya Kemal, *Ezansız Semtler* isimli yazısında bir Türk evladının hangi şartlarda ve nasıl bir ortamda yetişirse İslam'ın güzelliğini idrak edebileceğini anlatır. Kendisinin (Makedonya) Üsküp'te her tarafın yeşilliklerle ve cami minareleriyle coştığı bir ortamda büyüdüğünü, İstanbul aşığı olması hasebiyle şiirlerine Üsküdar'da Valide-i Atik Camii'ni, Kanlıca'yı, Eyüp Sultan'ı, Koca Mustâ(f)a Paşa'yı ve sevdiği nice mekanı konu edindiğini biliyoruz. Mehmet Akif'in *Safahat*'ına da bu açıdan bakmakta fayda vardır. Çocukluk anılarımızda, içinde yetişmiş olduğumuz çevrenin etkileri önemlidir. Söz konusu etkilenmeler içinde namazların, ibadetlerin ayrı bir yeri olduğu muhakkak. Zira inançlarımız, nereye gitsek bizimle birlikte olan ve bize kişilik katan en önemli meziyetlerdir.

² Şehrin camisinde tanıdıklarımın bir kısmının hayat hikayesi için bkz. Ahmet Çapku, *Bir Özge Temâşâ [Kumru'da Tanıdıklarım]*, İstanbul 2019, Arı Sanat Yay., 112 sf.